

УДК 336.774

Н. І. Демчук,

к. е. н., доцент, Дніпропетровський державний аграрний університет

Н. П. Дуброва,

к. е. н., доцент, докторант, Дніпропетровський державний аграрний університет

Д. В. Воловик,

магістрант, Дніпропетровський державний аграрний університет

СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНСОРЦІУМНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Розглянута сутність функціонування механізму консорціумного кредитування та особливості запобігання ризикам при довгостроковому кредитуванні. Досліджено проблеми та перспективи розвитку українського ринку консорціумного кредитування.

The essence of the functioning of the syndicated lending and risk prevention features with long-term lending. The problems and prospects of Ukrainian market of syndicated loans.

Ключові слова: консорціумного кредитування, кредитний договір, ліквідні резерви, фінансово-економічна криза.

ВСТУП

Для проведення спільного фінансування банки можуть укласти угоди про консорціумне кредитування. У межах такого об'єднання ризик, пов'язаний з довгостроковим кредитуванням, розподіляється між учасниками, що дозволяє банкам-членам підтримувати свої ліквідні резерви на більш низькому рівні. Особливе місце в таких об'єднаннях належить банківським консорціумам. Консорціумне кредитування здійснюється з метою забезпечення гарантії повернення великих кредитів, зменшення рівня ризику при кредитуванні проектів, які потребують значних капітальних вкладень.

Банківський консорціум — це тимчасове об'єднання банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди. Банківський консорціум утворюється банками на паритетних засадах. На постійній основі консорціуми можуть створюватись для проведення операцій на валютних ринках або великомасштабних лізингових чи факторингових операцій на ринках позичкових капіталу. Банківські консорціуми можуть формуватись з метою об'єднання

кредитних ресурсів, диверсифікації кредитного ризику, підтримання ліквідності балансу банку. Кількість учасників такого консорціуму не обмежується. Координує дії учасників головний банк (лідер), який представляє інтереси консорціуму, але діє в межах повноважень, які отримує від інших учасників консорціуму. За організацію консорціуму банк-лідер отримує спеціальну винагороду, крім відсотків та комісійних, що покривають його витрати. У разі консорціумного кредитування резервуванню в провідному банку підлягає тільки та частина кредиту, що надана безпосередньо цим банком. Надання консорціумного кредиту здійснюється на загальних підставах і принципах, що й інші види банківського кредиту, з дотриманням банками-учасниками економічних нормативів, що регулюють їх діяльність.

Кожний член консорціуму самостійно оцінює ефективність проекту і визначає умови участі в ньому або може пропонувати свій варіант здійснення кредитування проекту. Члени консорціуму несуть солідарну відповідальність перед позичальниками.

Взаємовідносини між учасниками консорціуму та позичальниками регулюються кредитним

договором, який підписується всіма учасниками консорціуму та позичальником.

Цей договір має містити такі основні статті: перелік учасників консорціумної угоди; сума та термін кредиту; періодичність і порядок надання кредитів; процентна ставка, порядок нарахування та сплати процентів; умови дострокового погашення; порядок компенсації позичальником можливого збільшення вартості проекту; санкції за порушення умов договору; підписи та печатки всіх учасників угоди тощо.

Після укладання кредитної угоди головний банк акумулює кошти банків-учасників і розпочинає кредитування позичальника.

Кредит може надаватись таким чином: за допомогою акумулювання кредитних ресурсів у визначеному банку; шляхом гарантування загальної суми кредиту головним банком або групою банків, а кредитування здійснюється у міру виникнення потреби у позичці; шляхом зміни гарантованих банками-учасниками квот кредитних ресурсів за рахунок залучення інших банків до участі у консорціумній угоді.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Зазначена тема дотепер розглядалася на рівні окремих фінансово-кредитних установ, корпорацій, а не держави [1], не інструментально, а лише постфактум [2]. Дана стаття має на меті опрацювати інструментальну суть агентів проектного фінансування в аспекті фінансової глобалізації. У даний час українські банки не мають права видавати своїм клієнтам кредити, що за розміром перевищують 25% регулятивного капіталу банку. Для ощадних банків (чиї пасиви більше ніж на 50% складаються з вкладів фізичних осіб) цей ліміт ще менше — максимум 20%.

Завдяки регулятору для банку, що має занадто великий портфель проблемних кредитів, ліміт кредитування в одні руки зводиться до мінімуму. Відповідно до постанови НБУ № 368 від 28.08.01 р., для ощадних банків ліміт кредитування одного клієнта може бути встановлений на рівні 10% (якщо банк має негативно класифіковані активи в обсязі 20—30% відповідної групи активів) або навіть 5% (якщо проблемні активи перевищують 30%).

Багато обмежень накладає регулятор на розміри кредитів для одного клієнта і в інших спеціалізованих банках: іпотечних, клірингових та інвестиційних. Так, наприклад, іпотечні банки (50% їхніх активів пов'язані з іпотекою) не повинні видавати своїм клієнтам кредити, розміри яких перевищують 5% регулятивного капіталу банку, а інсайтери (пов'язані особи) такого банку не мають права на отримання позики, за розміром перевищує 2% регулятивного капіталу банку.

Цікаво, що при цьому банки, як правило, ретельно приховують від клієнтів розмір свого регулятивного капіталу і не афішують встановлені для

них Нацбанком ліміти по видачі кредиту в одні руки.

Від обмежень Нацбанку на розміри кредитування страждають, у першу чергу, великі клієнти банків, які в результаті не можуть отримати в одному банку необхідну суму. Щоб обійти всілякі заборони НБУ, банки готові йти на різні цілком законні хитрощі. Одним з найбільш популярних способів кредитувати свого клієнта в необхідному розмірі залишається створення банківських консорціумів.

Кредитний консорціум — це тимчасове об'єднання декількох банків для кредитування одного великого проекту. Оскільки комерційні банки обмежені розмірами власних коштів і відповідно внутрішніми лімітами, а також особливістю структури пасивів, у якій переважають короткострокові ресурси, то вони не завжди мають можливість кредитувати великі довгострокові проекти самостійно. Тому доцільне створення кредитних консорціумів з метою об'єднання кредитних ресурсів і проведення організованого кредитування довгострокових проектів з великими обсягами капіталу.

Переваги кредитних консорціумів полягають у можливості комерційних банків дотримуватися нормативного показника максимального розміру кредиту на одного позичальника, оптимізувати кредитний ризик, підтримувати ліквідність балансу банку [1].

В Україні в цей час закладено законодавчі основи розвитку консорціумного кредитування. Законом України "Про банки і банківську діяльність" передбачена можливість спільного фінансування декількома банками одного проекту шляхом угоди про створення кредитних консорціумів. У рамках цієї угоди банки-учасники узгоджують умови надання кредиту та призначають банк, відповідальний за його виконання. Ризики банків-учасників розподіляються пропорційно капіталу, вкладеному в консорціум

У разі настання строків погашення зобов'язань позичальник повертає кредиторам не тільки суму позички та проценти за кредит, але й відшкодовує всі витрати на організації здійснення кредитних операцій.

Повернення кредиту, сплата відсотків і комісійних, які покривають витрати банків-учасників, здійснюється пропорційно їх ролі та частці участі, передбачених консорціумною угодою. Деяку схожість з консорціумним кредитом має паралельний кредит. У такій угоді беруть участь два або більше банків, кожний з яких самостійно веде переговори з позичальником, а потім вони узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитні договори з позичальником на однакових умовах.

Кожний банк самостійно надає позичальнику визначену частку кредиту. Повернення кредиту і сплата процентів здійснюються позичальником кожному банку-кредитору окремо. Формами консорціумного кредиту також можуть бути спільні

гарантії або поручительства банків за зобов'язанням сплатити борг. При цьому оформляється угода зі стягненням плати залежно від виду вимоги, строку та суми кредиту.

Банківський консорціум — це тимчасове об'єднання банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди.

Банківський консорціум утворюється банками на паритетних засадах. На постійній основі консорціуми можуть створюватись для проведення операцій на валютних ринках або великомасштабних лізингових чи факторингових операцій на ринках позичкових капіталу. Банківські консорціуми можуть формуватися з метою об'єднання кредитних ресурсів, диверсифікації кредитного ризику, підтримання ліквідності балансу банку.

Кількість учасників такого консорціуму не обмежується. Координує дії учасників головний банк (лідер), який представляє інтереси консорціуму, але діє в межах повноважень, які отримує від інших учасників консорціуму. За організацію консорціуму банк-лідер отримує спеціальну винагороду, крім відсотків та комісійних, що покривають його витрати.

Надання консорціумного кредиту здійснюється на загальних підставах і принципах, що й інші види банківського кредиту, з дотриманням банками-учасниками економічних нормативів, що регулюють їх діяльність.

Кожний член консорціуму самостійно оцінює ефективність проекту і визначає умови участі в ньому або може пропонувати свій варіант здійснення кредитування проекту. Члени консорціуму несуть солідарну відповідальність перед позичальниками. Взаємовідносини між учасниками консорціуму та позичальниками регулюються кредитним договором, який підписується всіма учасниками консорціуму та позичальником.

Цей договір має містити такі основні статті: перелік учасників консорціумної угоди; сума та термін кредиту; періодичність і порядок надання кредитів; процентна ставка, порядок нарахування та сплати процентів; умови дострокового погашення; порядок компенсації позичальником можливого збільшення вартості проекту; санкції за порушення умов договору; підписи та печатки всіх учасників угоди тощо.

Після укладання кредитної угоди головний банк акумулює кошти банків-учасників і розпочинає кредитування позичальника. Кредит може надаватись таким чином:

— за допомогою акумулювання кредитних ресурсів у визначеному банку;

— шляхом гарантування загальної суми кредиту головним банком або групою банків, а кредитування здійснюється у міру виникнення потреби у позичці;

— шляхом зміни гарантованих банками-учасниками квот кредитних ресурсів за рахунок залу-

чення інших банків до участі у консорціумній угоді.

У разі настання строків погашення зобов'язань позичальник повертає кредиторам не тільки суму позички та проценти за кредит, але й відшкодовує всі витрати по організації та здійсненню кредитних операцій. Повернення кредиту, сплата відсотків і комісійних, які покривають витрати банків-учасників, здійснюються пропорційно їх ролі та частці участі, передбачених консорціумною угодою.

Деяку схожість з консорціумним кредитом має паралельний кредит. У такій угоді беруть участь два або більше банків, кожний з яких самостійно веде переговори з позичальником, а потім вони узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитні договори з позичальником на однакових умовах. Кожний банк самостійно надає позичальнику визначену частку кредиту. Повернення кредиту і сплата процентів здійснюються позичальником кожному банку-кредитору окремо.

Формами консорціумного кредиту також можуть бути спільні гарантії або поручительства банків за зобов'язанням сплатити борг. При цьому оформляється угода зі стягненням плати залежно від виду вимоги, строку та суми кредиту.

Банківський консорціум — це тимчасове об'єднання банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди. Консорціумне кредитування здійснюється з метою забезпечення гарантії повернення великих кредитів, зменшення рівня ризику при кредитуванні проектів, які потребують значних капітальних вкладень. У консорціумній угоді можуть брати участь не лише клієнти банків, але й клієнти позичальників, якщо вони причетні до заходу, що кредитується.

РЕЗУЛЬТАТИ

На теперішній час участь українських банків у фінансуванні інвестиційних проектів обмежується здебільшого невеликими проектами (вартістю від декількох мільйонів до декількох десятків мільйонів доларів). Потенціал найбільших українських банків щодо можливості фінансування позичальника визначається, виходячи із величини їх капіталу станом на початок 2008 р. та встановленого Національним банком України максимального ліміту кредитного ризику на одного позичальника (25 % від капіталу). Координує дії учасників консорціуму головний банк (лідер), який представляє інтереси консорціуму, але діє в межах повноважень, які одержує від інших учасників консорціуму. За організацією консорціуму головний банк одержує спеціальну винагороду, крім відсотків та комісійних, що покривають його безпосередні витрати. Як правило, банком-лідером виступає банк, що обслуговує клієнта, якому для реалізації проекту потрібні кошти в значних обсягах (великий кредит).

Разом з тим, позичальник, що бажає одержати кредит у великому розмірі, може самостійно визначити банк, який бере на себе зобов'язання з організації банківського консорціуму та виконання функцій головного банку. Якщо це не банк клієнта, то, як правило, головним банком вважається один із великих банків з достатніми пасивами (ресурсами), який має досвід проведення великих кредитних операцій, має налагоджені зв'язки з кредитними та фінансовими установами, кваліфікованих працівників, який користується високою репутацією у банківських колах.

Кожен член консорціуму самостійно оцінює ефективність проекту, що підлягає кредитуванню, визначає умови участі в ньому або може пропонувати свій варіант проведення операції.

Умовою прийняття банків у консорціум є згода на мінімальний розмір участі, який залежить від обсягів кредиту, що надається позичальнику, та рівня ризику за цією операцією. Чим більш значний кредитний ризик за проектом, що кредитується, тим більша кількість банків може брати участь у консорціумі, що зменшує ризик для кожного банку.

Всі члени консорціуму несуть солідарну відповідальність перед позичальником. Банк-лідер виконує такі функції посередника між позичальником та банками-учасниками:

- ведення переговорів про умови кредитної угоди;
- вивчення запропонованого до кредитування проекту та ризику, пов'язаного з проведенням цієї операції, їх оцінки з урахуванням зауважень та пропозицій банків-учасників;
- розроблення та узгодження кредитної угоди;
- отримання від банків-учасників коштів у розмірі частки (квоти) їх участі у консорціумі (мобілізація кредитних ресурсів);
- узгодження умов кредитної операції;
- надання кредиту позичальнику;
- контроль за виконанням умов кредитної угоди;
- отримання від позичальником коштів на оплату основного боргу, відсотків та їх розподіл між банками-учасниками;
- розповсюдження між банками-учасниками фінансових звітів та іншої інформації позичальника.

Для проведення спільного фінансування банки можуть укласти угоди про консорціумне кредитування. У межах такого об'єднання ризик, пов'язаний з довгостроковим кредитуванням, розподіляється.

1. В усьому світі банки фінансують великі, зокрема інфраструктурні, проекти, об'єднуючись у консорціуми. Так, Євротунель профінансували 198 банків з 15 держав. Консорціумне кредитування дозволяє розділити проектні ризики й уникнути недофінансування проекту через проблеми з ліквідністю у кредитора. Надання консорціумно-

го кредиту здійснюється на загальних підставах і принципах, що й інші види банківського кредиту, з дотриманням банками-учасниками економічних нормативів, що регулюють їх діяльність. Кожний член консорціуму самостійно оцінює ефективність проекту і визначає умови участі в ньому або може пропонувати свій варіант здійснення кредитування проекту.

2. Раніше діяльність банків України із консорціумного кредитування регулювалася Положенням про порядок здійснення консорціумного кредитування, затвердженим Постановою правління Національного Банку України від 21 лютого 1996 р. № 37. Проте воно втратило чинність на підставі Постанови правління Національного Банку України від 25.06.2008р. № 181 "Про визнання такою, що втратила чинність, Постанови правління Національного Банку України від 21.02.1996 р. № 37".

Зараз головними нормативно-правовими актами, на підставі яких здійснюється консорціумне кредитування, слід вважати Господарський кодекс України та Закон України "Про банки і банківську діяльність". Заслуговує також на увагу Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій, формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України.

3. Взаємовідносини між учасниками консорціуму та позичальниками регулюються кредитним договором, який підписується всіма учасниками консорціуму та позичальником.

Цей договір має містити такі основні статті: перелік учасників консорціумної угоди; сума та термін кредиту; періодичність і порядок надання кредитів; процентна ставка, порядок нарахування та сплати процентів; умови дострокового погашення; порядок компенсації позичальником можливого збільшення вартості проекту; санкції за порушення умов договору; підписи та печатки всіх учасників угоди; інше. Після укладання кредитної угоди головний банк акумулює кошти банків-учасників і розпочинає кредитування позичальника.

4. Кредит може надаватись таким чином: деякі аналітики, що займаються фінансово-правовою тематикою, ототожнюють поняття "синдиковане кредитування" і "консорціумне кредитування". Справді, зазначені процеси дуже близькі за сутністю, характером, економічною метою та способами її досягнення.

Однак, якщо мати на увазі саме фінансово-правовий аспект організації підприємницьких проектів інтегрального характеру, які націлені фінансувати безпрецедентні для національного банківського капіталу проекти, то одразу ж виникають нюанси, що дають підстави розділяти названі терміни.

5. При синдикованому кредиті переваги позичальників полягають у наступному: 1) він одержує кредит у більшому розмірі, ніж це може дозволити собі середній російський банк, і при цьому має можливість погодити із кредиторами детальні параметри його обслуговування; зміцнює свою ре-

путацію на ринках капіталу; може істотно розширити базу кредиторів.

Нарешті, банк-організатор може розраховувати на гарні комісійні за свої організаційні зусилля. Разом з тим, синдикуване кредитування має й певні недоліки. По-перше, це відносно короткі терміни позики (не більше 5—10 років). По-друге, має місце обмеження самостійності позичальників (не дозволяється проводити емісію боргових зобов'язань, обумовлені активи не можуть використовуватися під заставу); треба витримувати визначений рівень фінансового ліверіджу (капітал/активи).

Складні проблеми виникають у випадках необхідності перегляду умов фінансування, пов'язаних з погіршенням стану боржника. До додаткових ускладнень призводить і необхідність оприлюднення ставок запозичення за умов синдикування (тоді як прямі позики на двосторонній основі, як правило, є більш конфіденційними).

6. Синдикуване кредитування базується на наступних основних принципах: спільна відповідальність — синдикат (пул) кредиторів повинен виступати стосовно позичальника як єдина сторона. Кредитори повинні нести спільну відповідальність перед позичальником, а він — перед усіма ними одночасно; рівноправність кредиторів — жоден з банків не повинен мати переваг при стягненні боргу, а всі кошти, що надходять для погашення кредиту або від реалізації забезпечення, варто ділити між ними пропорційно наданої кожним суми; єдність документації — всі договори, що укладаються у рамках кредиту, і угоди повинні бути багатосторонніми (їх повинні підписати всі кредитори й позичальник), причому без можливості укладання сепаратних угод; єдність інформації — вся інформація, що стосується кредиту, повинна бути відома й всім кредиторам, і позичальникові. Обмін інформацією здійснюється через банк-агент, що забезпечує нею всіх учасників угоди.

7. Залежно від банків, які беруть участь у видаванні кредиту, синдикуваний кредит може бути відкритим, коли залучаються кошти всіх бажаних банків, або клубним, якщо до складу кредиторів входить обмежене коло банків. Пошуком банків-учасників синдикуваного кредитування займається банк-організатор. Синдикувані кредити можна також розділити на забезпечені та незабезпечені. При організації синдикуваного кредитування найбільшого поширення набули термінові позики, револьверні кредити, а також трансферабельні і мультивалютні кредити.

8. На початку співпраці організатора і позичальника між ними, згідно зі світовою практикою, підписується попередній договір — Term Sheet. Цей документ містить найважливіші для обох сторін умови, на підставі яких згодом буде укладений кредитний договір. Після підписання Term Sheet банк-організатор починає процес синдикування — створення групи кредиторів. Після виз-

начення основних учасників синдикату починається активна робота над юридичним оформленням кредиту. У процесі організації операції виникають два комплекси правовідносин: один — між кредиторами, другий — між синдикатом і позичальником. Вони закріплюються у двох договорах. Основним є кредитний договір: учасники синдикату укладають договір про участь, яка визначає їх відносини. Вдалий досвід синдикуваного кредитування стимулює й розвиває міжбанківську кооперацію, позитивно впливає на формування ділової репутації банків, послабляє нездорову конкуренцію між ними з метою переманювання клієнтів.

9. У законодавчій і нормативній базі країн експрес відсутні окремі документи, які регулювали б синдикуване кредитування.

Труднощі полягають у тому, що в більшості законодавчих актів цих країн, таких, наприклад, як Цивільний кодекс Російської Федерації, синдикації згадуються побічно й для їхнього проведення встановлені лише загальні правила. При цьому документи, приміром, Банку Росії, що регулюють синдикуване кредитування, не відповідають стандартам, які застосовують іноземні організатори. Крім того, на ринку практично відсутні напрацьовані судові прецеденти.

Ще гірша ситуація складається в Україні. У нашій країні практично відсутнє законодавство щодо синдикаційних кредитів, а консорціумні кредити врегульовані дуже слабо, через що виникають ситуації, коли банки діють на власний розсуд, іноді всупереч міжнародному законодавству. Незважаючи на всі проблеми, що виникають у процесі створення консорціумів, ситуативне об'єднання банків з метою подолання всіляких законодавчих і нормативних заборон все-таки неминуче.

ВИСНОВКИ

Окреслимо найбільш важливі моменти невідворотних якісних змін, котрі необхідно забезпечити відповідною законодавчою та правовою базою консорціумного кредитування:

— адаптація національних фінансів до вимог ЄС, що передбачає трансформацію та модернізацію грошово-фінансових відносин;

— розвиток конкуренції на грошово-кредитному ринку та підвищення його конкурентоспроможності в процесі зближення з Євросоюзом;

— концентрація національних грошово-кредитних ресурсів з метою нарощування власних реальних можливостей для формування консорціумних об'єднань.

Такі обсяги фінансування можуть забезпечити потреби середніх підприємств, задачі поповнення обігових коштів великих підприємств, організації виконання великих експортних контрактів, проте недостатні для реалізації великомасштабних проектів у промисловості (наприклад, вартість проектів у металургії — будівництво нового цеху

холодної прокатки сталі вимірюється сотнями мільйонів доларів).

В умовах притаманної для української банківської системи обмеженості ресурсної бази та низької капіталізації банків однією з таких форм (насамперед, для задоволення потреб великих підприємств, флагманів національної промисловості) є застосування механізму консорціумного кредитування.

Перспективність такого інструменту у вітчизняній економіці підкреслюється й у роботі, де створення кредитних консорціумів визначається як важливий організаційно-економічний механізм із розподілом кредитного ризику між комерційними банками, уповноваженими державними інститутами та прямими інвесторами (у тому числі іноземними). Треба зазначити, що хоча для банків-учасників консорціумне кредитування і є ефективним інструментом диверсифікації ризиків, проте саме собою ніяк не знижує ризики кредитування конкретного підприємства-позичальника, що вимагає від банків застосування до позичальника тих самих процедур оцінки та моніторингу, що й при самостійному кредитуванні позичальника [3].

До головних проблем для більш широкого запровадження у фінансово-господарську практику механізмів консорціумного кредитування, на нашу думку, треба назвати:

— нечітке нормативне регламентування такого виду кредитування з боку Національного банку України;

— недостатня довіра банків один до одного, побоювання втрати великого корпоративного клієнта через "переманювання" його іншим учасником консорціуму;

— достатньо висока трудомісткість процесу організації (участі) консорціумного кредитування за відсутності напрацьованої практики роботи банку в цій сфері, відсутності ефективних технологій банківської діяльності;

— проблема захисту прав кредитора в українському законодавстві та юридичній практиці, що додатково ускладнюється великою кількістю банків-кредиторів з рівними правами, забезпеченими заставою [6].

Банкіри зізнаються, що іноді створювати консорціуми їм заважає страх втратити клієнта, якого цілком може переманити банк — партнер по консорціуму. Саме тому банки намагаються задовольнити потреби клієнтів в ресурсах всіма можливими способами і тільки в крайньому випадку вдаються до створення консорціуму. Крім того, технологія надання консорціумного кредиту дуже трудомістка, тому що банки повинні домовитися між собою про розподіл повноважень. Як правило, камінь спотикання — це вибір провідного банку консорціуму або банку-координатора. Експерти навіть порівнюють створення консорціуму з процесом формування парламентської коаліції, а роль банку-координатора — з роллю прем'єр-

міністра [5].

Крім особистих амбіцій, поширенню консорціумного кредитування заважає і громіздкість процедури роботи декількох банків з одним клієнтом. Саме на цьому етапі виникає безліч труднощів, пов'язаних з відмінностями у внутрішніх стандартах роботи з клієнтами в банках-учасниках консорціуму. Це можуть бути відмінності, наприклад, у підходах до кредитування або до оцінки платоспроможності позичальника [7].

При створенні консорціуму у банків виникає також проблема резервування. Справа в тому, що для підтримки класу позичальника клієнти повинні відкривати рахунки у всіх банках-учасниках консорціуму і підтримувати обороти по них. Це не завжди зручно для клієнтів. Часто виникають суперечки через заставного покриття — один банк хоче, щоб вартість застави становила 150% від суми кредиту, а інший — 200%. Нарешті, при страхуванні застави кожен банк лобіює інтереси свого страховика. У результаті не виключено, що знадобиться кілька об'єктів застави для кожного банку. А знайти таке забезпечення досить проблематично, якщо мова йде про позику у кілька сотень мільйонів доларів.

Література:

1. Про банки і банківську діяльність: закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами, внесеними згідно із Законами України) // Відомості Верховної ради України. — 2001. — № 5—6. — С. 30.
 2. Лепак Р.І. Форми фінансової взаємодії банків і підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Р.І. Лепак; Національна академія наук України. Інститут регіональних досліджень. — Львів, 2008. — 22 с.
 3. Алексейчук М. Синдицированные кредиты как источник финансирования инвестиционных проектов [Электронный ресурс] / М. Алексейчук // Финансовая академия. — 2001. — 19.10.2001. — Режим доступа: <http://www.akzia.ru/economics/19-10-2001/186.html>.
 4. Юрклуб: Что иностранцу консорциум, то русскому?.. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.c2f.ru/online/787/?article=160>.
 5. Управление привлечением банковского кредита [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://bbest.ru/osnfinmng/uprzamcap/uprgrbam-kkred/>. — Заголовок с экрана.
 6. Мехряков В.Д. К вопросу о синдицированном кредитовании / В.Д. Мехряков // Банковское дело. — 2002. — № 12. — С. 12—16.
 7. Сілантьєв, М.С. Дослідження передумов розвитку консорціумного кредитування в Україні та основні проблеми його впровадження / М.С. Сілантьєв // Проблеми розвитку фінансової системи України: Труды II международной научно-практической конференции аспирантов и студентов. — 2008. — С. 204.
- Стаття надійшла до редакції 07.10.2011 р.